

NÆRVED-HÆNDELSER EN UNDERSØGELSE OM ALVORLIGE HÆNDELSER MED ET FARTØJ PÅ VANDET

NÆRVED-HÆNDELSER

EN UNDERSØGELSE OM ALVORLIGE HÆNDELSER MED ET FARTØJ PÅ VANDET

Udarbejdet af ALS Research
for TrygFonden

Forfattet af: Silas Turner og Ida Kvist Sommer

København 2021

ALS Research ApS
Ny Vestergade 1, 2.
1471 København K
www.alsresearch.dk

ALS RESEARCH

INDHOLD

1	INDLEDNING	4
2	METODE	5
3	OVERORDNEDE FUND OG TENDENSER	6
	UNDERSØGELSENS RESULTATER	7
3.1	ALDER OG KØN	7
3.2	ERFARING TIL SØS	8
3.3	HVORNÅR OG HVOR?	8
3.4	AKTIVITET OG FARTØJ	9
3.5	HVAD SKETE DER?	10
3.5.1	VEJRET	12
3.5.2	OVERBORDFALD	13
3.5.3	ENKELTSTÅENDE ÅRSAGER ELLER ÉN ÅRSAG BLANDT FLERE	14
3.6	REAKTION I SITUATIONEN OG REDNING	16
3.7	EFTERVIRKNINGER	17
3.8	REDNINGSVEST	18
3.9	FOREBYGGELSE	19

1 INDLEDNING

Nærværende undersøgelse belyser omstændighederne omkring alvorlige hændelser med et fartøj på vandet, der ikke endte fatalt. Undersøgelsen omhandler bl.a. hvilke faktorer, der gør, at personer ender i en alvorlig hændelse, hvilke konsekvenser, det siden har haft for dem, samt hvad der var afgørende for, at hændelsen ikke udviklede sig fatalt. Det er formålet med undersøgelsen, at denne viden kan anvendes til forebyggelse af alvorlige og farlige hændelser på vandet.

Undersøgelsen bygger på en spørgeskemaundersøgelse blandt personer, der har svaret bekræftende på det indledende spørgsmål: *"Har du nogensinde været i en situation med et fartøj på vandet, som udviklede sig alvorligt?"*.

Undersøgelsen er foretaget af Als Research for TrygFonden.

2 METODE

Undersøgelsens datagrundlag består af en spørgeskemaundersøgelse fortaget blandt personer, der har oplevet alvorlige hændelser på vandet med et fartøj.

Spørgeskemaet er besvaret af 2085 personer, hvoraf 559 har svaret *ja* til det indledende spørgsmål: *"Har du nogensinde været i en situation med et fartøj på vandet, som udviklede sig alvorligt? (Herunder fartøjer som sejlbåd, motorbåd, jolle, robåd, surfboard, kajak, vandscooter eller andre fartøjer på vandet)"*.

Respondenterne er herefter blevet stillet 37 spørgsmål om hændelsen, herunder grunden til, at den opstod, hvordan de blev reddet i sikkerhed, deres erfaring med at færdes på vandet forud for hændelsen samt de eftervirkninger, hændelsen har haft for dem efterfølgende. Hvis respondenterne har oplevet flere alvorlige hændelser på vandet, er de blevet bedt om at tænke på den mest alvorlige hændelse og besvare spørgeskemaet med udgangspunkt i denne hændelse. Det fulde spørgeskema fremgår af Bilag 1.

Spørgsmålene er udviklet i dialog mellem Als Research, TrygFonden og Søsportens Sikkerhedsråd.

Da der ikke findes tilgængelige tal på, hvor mange alvorlige hændelser på vandet med et fartøj, i Danmark (og blandt danskere i udlandet), samt oplysninger om hvilken type af hændelser, fartøj, og lignende der er tale om, er det ikke muligt at bestemme en population, hvorfor det ikke er muligt sample en tilfældig udtrukket stikprøve.

Sampling-strategien for denne undersøgelse bygger i stedet på at gennemføre spørgeskemaundersøgelsen blandt så mange af de relevante personer (sejlere, surfere, fiskere), som muligt, for derved at opnå et stort og varieret datagrundlag.

Undersøgelsens resultater kan derfor ikke siges at være repræsentative for alle alvorlige

hændelser på vandet, der involverer et fartøj, blandt den danske befolkning.

TrygFonden og Søsportens Sikkerhedsråd har stået for at udbrede spørgeskemaet gennem relevante nyhedsbreve og sociale medier.

Als Research har haft ansvar for den efterfølgende databehandling. Resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen fremgår i de relevante afsnit i nærværende rapport. De resterende fund fremgår af Bilag 2. I Bilag 3 fremgår en række fritekst-besvarelser, der beskriver de alvorlige hændelser.

3 OVERORDNEDE FUND OG TENDENSER

Denne undersøgelse belyser alvorlige hændelser til søs. I det følgende beskrives de overordnede tendenser, som karakteriserer de alvorlige hændelser, som respondenterne i undersøgelsen har været ude for:

- Langt størstedelen (85 %) af de respondenter, der har oplevet en eller flere alvorlige hændelser på vandet er mænd, der var voksne på hændelsestidspunktet.
- Størstedelen (72 %) af respondenterne har svaret, at de kun har oplevet en enkelt alvorlig hændelse på vandet. Der er 22 %, der har oplevet 2 eller 3 alvorlige hændelser, mens 22 respondenter (svarende til 4,5 %) har svaret, at de har oplevet 4 eller flere alvorlige hændelser¹. I gennemsnit har respondenterne oplevet 1,5 alvorlig hændelse med et fartøj på vandet.
- De alvorlige hændelser finder generelt sted om dagen i sommermånederne. Over halvdelen af hændelserne (64 %) fandt sted i sommermånederne, og 2/3 fandt sted midt på dagen eller om eftermiddagen.
- 2/3 af hændelserne fandt sted i forbindelse med fritidssejlad. De fleste har oplevet den alvorlige hændelse på en sejlbåd eller en motorbåd.
- Halvdelen (52 %) har svaret, at vejret forårsagede, eller har været med til at foresage, den alvorlige hændelse på vandet. Størstedelen svarer, at det enten var høj vindstyrke, store bølger eller pludseligt vejrskifte, der gjorde, at det var vejret, der forårsagede hændelsen. De næsthøypigste årsager efter vejret er, at fartøjet fik motorstop, eller at

respondenten havnede ufrivilligt i vandet.

- Kun meget få (2 %) var påvirket af alkohol eller euforiserende stoffer, da hændelsen fandt sted.
- Langt størstedelen (92 %) formåede at forholde sig i ro, mens hændelsen fandt sted. De mere erfarne respondenter formåede hyppigst at forholde sig i ro.
- I størstedelen af hændelserne (81,5 %) var det enten respondenter selv eller en anden på fartøjet, der formåede at klare dem i sikkerhed.
- 4 ud af 5 oplever at have ændret adfærd på vandet efter hændelsen ved bl.a. at være blevet mere opmærksomme på at tjekke og vedligeholde udstyr eller tjekke vejrforhold inden de sejler ud.
- 1 ud af 5 svarer, at de oftere brugere redningsvest efter hændelsen.

¹ Se Bilag 2, Tabel B2.1.

UNDERSØGELSENS RESULTATER

Som det fremgår af nedenstående Tabel 1, har de fleste farlige hændelser på vandet fundet sted i respondenternes voksne liv. 73 % var voksne mellem 21 og 60 år på hændelsestidspunktet, mens kun 11 % var børn eller unge under 21 år.

3.1 ALDER OG KØN

85 % af respondenterne i denne undersøgelse er mænd². At det forholder sig sådan, er sandsynligvis et udtryk for, at der generelt er flere mænd, der dyrker aktiviteter med et fartøj på vandet i Danmark, end der er kvinder, der gør det. Der findes ikke data, der med sikkerhed kan fastslå dette, men en indikator kan være, at Als Research i 2015, 2017 og 2019 har gennemført spørgeskemaundersøgelser om holdninger til sikkerhed og adfærd på havet blandt sejlere, fiskere og roere. I disse undersøgelser har puljen af respondenter bestået af hhv. 88 % mænd i 2015³, 87 % mænd i 2017⁴ og 77 % mænd i 2019⁵.

Dette kan give et billede af, hvordan sejlere, fiskere og roere fordeler sig i Danmark, når man ser på køn.

TABEL 1 ALDER VED HÆNDELSE

	Antal	Procent
1-5 år	2	0,5 %
6-10 år	7	1,5 %
11-14 år	10	2 %
15-17 år	31	7 %
18-20 år	47	10 %
21-30 år	92	20 %
31-40 år	82	18 %
41-50 år	88	19 %
51-60 år	74	16 %
61-70 år	26	6 %
Ældre end 70 år	1	0 %
Husker ikke	1	0 %
Total	461	100 %

Tabel 1: Alder på hændelsestidspunktet

² Se Bilag 2, Tabel B2.2.

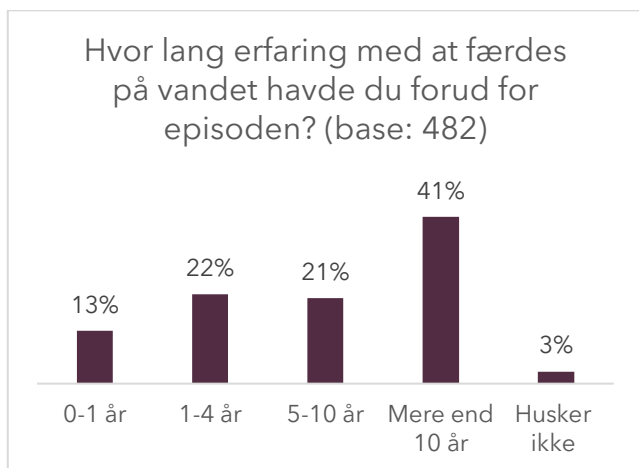
³ Se Redningsvestundersøgelse 2015 her: <https://www.tryghed.dk/viden/publikationer/sikkerhed/redningsvest-undersogelse>

⁴ Se Redningsvestundersøgelse og evaluering 2017 her: <https://www.tryghed.dk/viden/publikationer/sikkerhed/redningsvest-undersogelse>

⁵ Se Redningsvestundersøgelse og evaluering 2019 her: <https://www.tryghed.dk/viden/publikationer/sikkerhed/redningsvest-undersogelse>

3.2 ERFARING TIL SØS

Respondenterne er blevet spurgt til deres erfaringsniveau ift. at færdes på vandet forud for hændelsen. Som vist i Figur 1, viser besvarelserne, at en stor del var relativt erfarne, inden de kom ud for en alvorlig hændelse på vandet.

Figur 1: Hvor lang erfaring med at færdes på vandet havde du forud for episoden?

Således svarer 41 %, at de havde over 10 års erfaring, mens 21 % havde 5-10 års erfaring. 22 % havde 1-4 års erfaring, mens 13 % havde 0-1 års erfaring. 3 % har svaret *husker ikke*.

I linje med dette har næsten halvdelen (42 %) svaret, at de havde taget en prøve eller et duelighedsbevis for at lære at begå sig med det pågældende fartøj på vandet. 19,5 % havde lært deres færdigheder i en klub/forening, og 18 % havde lært deres færdigheder af familie eller venner. 13 % havde lært sig selv deres færdigheder, og kun 6 % havde ingen erfaring med det pågældende fartøj på vandet forud for hændelsen. 1,5 % husker det ikke⁶.

På begge parametre, er det altså relativt erfarne personer, der i denne undersøgelse har svaret, at de har oplevet alvorlige hændelser. Dette viser, at selv erfarne personer kommer ud for alvorlige og farlige hændelser på vandet.

Desuden svarer 2/3 af respondenterne (64 %), at de selv var fører/skipper eller var alene på fartøjet, da hændelsen fandt sted, mens 24 % var gast og 11 % var passagerer. 1 % husker ikke deres rolle på fartøjet⁷.

Generelt er det de respondenter, der oplevede en hændelse på sejlbåd, der er mest erfarne. Her svarer 73 %, at de havde 5 års erfaring eller derover forud for hændelsen. De respondenter, der var mindst erfarne forud for hændelsen, er dem, der oplevede en hændelse i en kajak/kano. Her havde 47,5 % 5 års erfaring eller derover. Ligeledes havde 50 % af respondenterne, der oplevede en hændelse i en robåd 5 års erfaring eller derover⁸.

3.3 HVORNÅR OG HVOR?

Det er kendetegnene for de alvorlige hændelser, der beskrives i denne undersøgelse, at de finder sted på de tidspunkter, hvor flest generelt er på vandet - altså primært om dagen i sommermånederne.

64 % af hændelserne fandt således sted enten midt på dagen eller om eftermiddagen. 12 % fandt sted om aftenen, 6 % fandt sted om natten, 12 % fandt sted om formiddagen, og 5 % fandt sted om morgenen. 1 % har svaret *husker ikke*.⁹

Over halvdelen af hændelserne (57 %) fandt sted i sommermånederne (juni, juli, august). 18 % fandt sted i foråret, 18 % i efteråret og kun 4 % i vintermånederne. 2 % har svaret *husker ikke*.¹⁰

Ser man nærmere på, hvilke aktiviteter, der finder sted på hvilke tidspunkter, ses det, at de hændelser, der har fundet sted om morgenen i ca. halvdelen af tilfældene (48 %) har fundet sted i forbindelse med fritidssejlad og i 38 % af tilfældene i forbindelse med fiskeri. De hændelser, der har fundet sted om aftenen og natten er i langt de fleste tilfælde sket i forbindelse med fritidssejlad.¹¹

⁶ Se Bilag 2, Tabel B2.3.

⁷ Se Bilag 2, Tabel B2.4.

⁸ Se Bilag 2, B2.5.

⁹ Se Bilag 2, Tabel B2.6.

¹⁰ Se Bilag 2, Tabel B2.7.

¹¹ Se Bilag 2, Tabel B2.8.A. og Tabel B2.8.B.

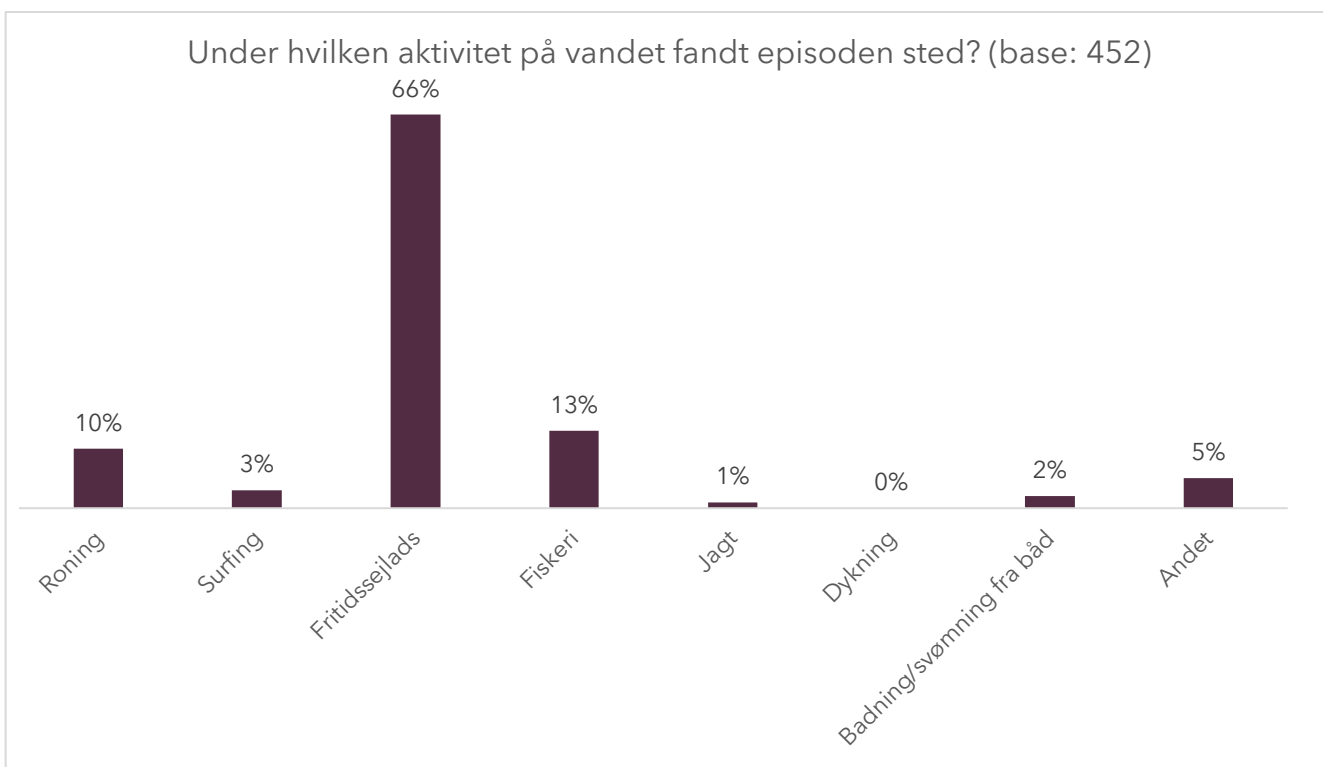
De fleste af hændelserne (88 %) fandt sted i Danmark, mens 11 % fandt sted i udlandet.¹²

Halvdelen af hændelserne (49 %) fandt sted ved kysten (mindre end 1 km. fra kysten) og en tredjedel (36 %) på åbent hav. 8 % af hændelserne fandt sted i en havn og 4 % i en sø. Respondenterne har haft mulighed for at angive "Andet", og blandt kommentarerne er bl.a. åer, fjorde og bugte.¹³

3.4 AKTIVITET OG FARTØJ

Som vist i Figur 2 nedenfor, svarer to 2/3 af respondenterne, at hændelsen fandt sted i forbindelse med fritidssejlad. 13 % har svaret, at hændelsen fandt sted i forbindelse med fiskeri, mens 10 % har svaret, at den skete i forbindelse med roning.

De fartøjer, som flest har svaret, at de oplevede hændelsen med, er sejlbåd (48 %) motorbåd (både planende og ikke-planende) (23 %) og jolle med motor (11 %).¹⁴

Figur 2: Hvilken type fartøj sejlede du i, da episoden fandt sted? Note: Respondenterne har haft mulighed for at markere ét svar eller at notere et svar i "Andet"- kategorien. Alle svar i "Andet"-kategorien er gennemgået og indlemmet i de eksisterende svarkategorier, hvor det var meningsfuldt. I den forbindelse er "kapsejlad", "jordomsejling", "Fyn rundt" eller lignende registreret som svarmuligheden Fritidssejlad. "Kano" og "Havkajak" er registreret som svarmuligheden Roning. Resterende svar i "Andet"-kategorien indbefatter bl.a. "vandski"/"wakeboard", "erhvervssejlad" og "tankning".

¹² Se Bilag 2, Tabel B2.9.

¹³ Se Bilag 2, Tabel B2.10. Respondenterne har haft mulighed for at markere ét svar eller at notere et svar i "Andet"- kategorien. Alle svar i "Andet"- kategorien er gennemgået og indlemmet i de eksisterende svarkategorier, hvor det var meningsfuldt. I den forbindelse er "Juelsø" registreret som svarmuligheden Sø. "I indsejling til havn" og lignende er registreret som svarmuligheden Havn, og "På kapsejladban" er registreret som svarmuligheden Ved kysten (mindre end 1 km. fra kysten). Resterende svar i "Andet"-kategorien indbefatter bl.a. "Fjord", "Bugt", "Å" og "I en sluse".

¹⁴ Se Bilag 2, Tabel B2.11. Respondenterne har haft mulighed for at markere ét svar eller at notere et svar i "Andet"- kategorien. Alle svar i "Andet"-kategorien er gennemgået og indlemmet i de eksisterende svarkategorier, hvor det var meningsfuldt. I den forbindelse er "fiskekutter" eller lignende registreret som svarmuligheden Motorbåd (ikke-planende). Resterende svar i "Andet"-kategorien indbefatter bl.a. single sculler, færge, optimistjolle/sejlljolle, torpedobåd og redningsskib.

3.5 HVAD SKETE DER?

I det følgende belyses respondenternes egne vurderinger af, hvad der forårsagede, at de endte i en alvorlig situation på vandet. Som det fremgår af Figur 3 på næste side, er vejret den hyppigst angivne grund. Således har 52 % angivet *Vejret/bølger/stærk strøm* eller at respondenterne *blev overrasket af store bølger*, som grunden eller én af grundene til, at de havnede i en farlig situation. Desuden har 21 % angivet, at deres *fartøj fik motorstop*, og 14 % har angivet, at de havnede ufrivilligt i vandet.

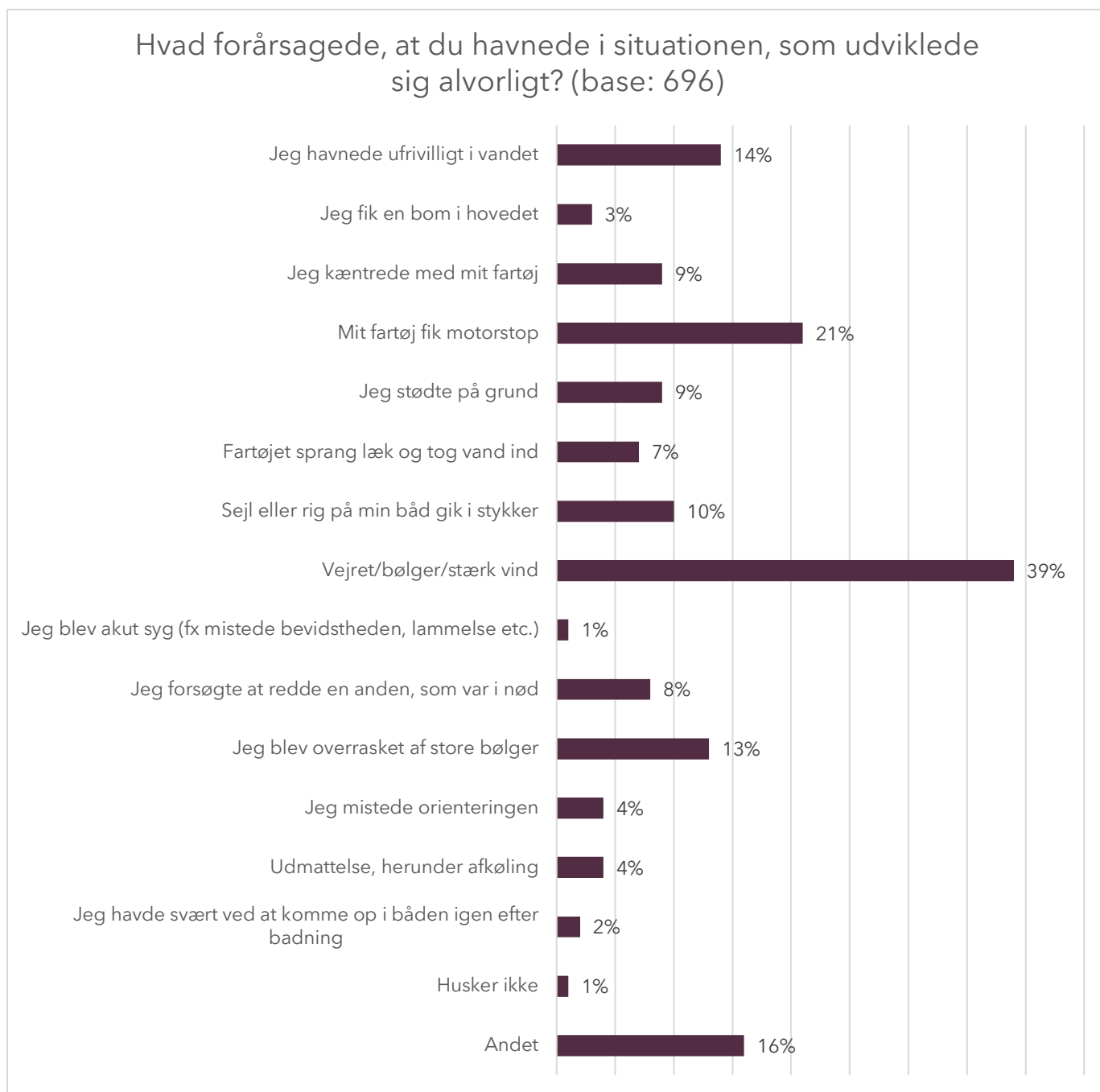
Respondenterne har haft mulighed for at markere kategorien "Andet" og angive, hvad der

forårsagede, at de havnede i den alvorlige situation. Blandt disse svar er følgende årsager angivet (omskrevet i kategorier af undersøger):

Respondenterne har desuden haft mulighed for at angive svar i "Andet"-kategorien. Blandt disse svar går følgende situationer igen flere gange (omskrevet i kategorier af undersøger)¹⁵:

- Brand på båden/i elinstallation
- Blev påsejlet/andet fartøj sejlede ind foran

¹⁵ Se Bilag 2, Tabel B2.12. for en liste over alle "Andet"-besvarelser

Figur 3: Hvad forårsagede, at du havnede i situationen, som udviklede sig alvorligt? Note: Respondenten har haft mulighed for at vælge mere end ét svar, og totalen summer derfor til mere end 100 %.

Kun meget få (2 %) svarer, at de var berusede eller påvirkede af euforiserende stoffer, da hændelsen fandt sted¹⁶.

De respondenter der ingen erfaring havde, stødte lidt oftere på grund og blev lidt oftere overrasket af store bølger. Således oplevede 11 % af respondenterne, der ingen erfaring havde, at støde på grund, mens det samme gjorde sig gældende for 4-5 % af de respondenter, der havde 5 års erfaring eller derover. Desuden kom de uerfarne respondenter i mindre grad ud for alvorlige hændelser, fordi de forsøgte at redde andre, der var i nød (1 %).¹⁷

Ser man nærmere på årsagerne til hændelserne og de fartøjer, de skete på, ses det bl.a., at en stor del af hændelserne på de fartøjer, der udelukkende drives på motorkraft, var forårsaget af motorstop. Således har 20 % af respondenterne på joller med motor svaret, at hændelsen var forårsaget af motorstop, mens det samme gør sig gældende for hhv. 22 % og 26 % i ikke-planende motorbåde og planende motorbåde. Det samme gør sig gældende for 12,5 % af de hændelser, der skete på en sejlbåd.¹⁸

Ca. en tredjedel (31 %) af hændelserne, der skete på sejlbåd, var forårsaget af *Vejret/bølger/stærk vind* eller at respondenter blev *overrasket af store bølger*. Herefter kommer, at *fartøjet fik motorstop*, og at *sejl eller rig på båden gik i stykker*.¹⁹

3.5.1 VEJRET

I det følgende ses der nærmere på den hyppigste årsag til de alvorlige hændelser, som respondenterne i denne undersøgelse har oplevet – nemlig vejret.

Respondenterne er blevet spurgt, præcis hvilke forhold der gjorde, at vejret var årsagen eller én af årsagerne til den alvorlige hændelse. Her

angiver 33 %, at det var *høj vindstyrke*, mens 27 % angiver, at det var *store bølger*, og 23 % angiver, at de *blev overrasket af pludseligt vejrskifte*. Kun få respondenter angiver *kraftigt nedbør* (5 %) eller *ingen/lav vindstyrke* (4 %) som den faktor, de forårsagede hændelsen.²⁰

Respondenterne har haft mulighed for at vælge flere svarmuligheder i dette spørgsmål, og i nogle sammenhænge har det været en kombination af flere vejrforhold, der har forårsaget hændelsen.

“Kom for langt ud i en for lille båd da vejret hurtigt skiftede til blæst og tordenvejr. Kun med nød og næppe vi kom i land uden at kæntre”

Kommentar fra respondent

2/3 (65 %) af dem, der har angivet årsagen som værende *Vejret/bølger/stærk vind*, oplevede hændelsen i forbindelse med fritidssejlsads, mens 14 % oplevede det i forbindelse med fiskeri, og 11 % i forbindelse med roning.²¹

Ligeledes var størstedelen (46 %) af de respondenter, der har angivet årsagen som værende *Jeg blev overrasket af store bølger* fritidssejlere. Der er dog en større andel af fiskere og roere, der har angivet denne årsag, end det er tilfældet ved den ovenstående. Således er der 27 % af respondenterne, der fiskede, der har angivet, at de blev overraskede af store bølger, mens 20 % af dem, der roede, angiver denne årsag.²²

Undersøgelsen viser, at en stor del (82 %) af respondenterne, der har angivet årsagen *Vejret/bølger/stærk vind*, havde redningsvest eller svømmevest på. Denne andel

¹⁶ Se Bilag 2, Tabel B2.13.

¹⁷ Se Bilag 2, Tabel B2.14.

¹⁸ Se Bilag 2, Tabel B2.15.A, B2.15.B. og B2.15.C.

¹⁹ Ibid.

²⁰ Se Bilag 2, Tabel B2.16.

²¹ Se Bilag 2, Tabel B2.17.A, B2.17.B og B2.17.C.

²² Ibid.

er lidt højere, end den generelle andel af respondenter, der havde vest på under hændelsen (Se mere om respondenternes brug af redningsvest i afsnit 3.8).

I holdningsundersøgelsen fra 2019 svarede de fleste, at det var pludseligt omskiftende vejr, der forårsagede den potentielt farlige situation, de var ude for.

3.5.2 OVERBORDFALD

14 % har svaret, at grunden eller én af grundene til, at den alvorlige hændelse opstod, var, at de faldt ufrivilligt i vandet. Vi ved, at det ofte er en meget alvorlig situation, når en person falder ufrivilligt i vandet, og at dette kan ende fatalt. Derfor ser vi her nærmere på, hvad der gør sig gældende i de situationer, hvor en person er faldet over bord.

32 % af dem, som havnede ufrivilligt i vandet, klarede selv at få situationen under kontrol, mens ligeledes 32 % blev bragt i sikkerhed af dem, de var sammen med. 13 % svømmede i sikkerhed, 9 % blev hjulpet af nogen, der tilfældigt kom forbi, 7 % af nogen, der blev alarmeret/tilkaldt, og 1 % blev reddet af redningstjeneste e.l.²³

Lidt over halvdelen (53 %) svarer, at de faldt i vandet i forbindelse med fritidssejlad. 18 % svarer, at det var i forbindelse med roning, mens 13 % svarer, at det var i forbindelse med fiskeri.²⁴

Den aktivitet, hvor den største del har svaret, at hændelsen var forårsaget af, at de havnede ufrivilligt i vandet, er Badning/svømning fra båd. Her svarer en tredjedel (33 %), at hændelsen var forårsaget af, at de havnede ufrivilligt i vandet. Herefter kommer, at 14 % af dem, der svarede, at de roede, da hændelsen fandt sted, at de faldt ufrivilligt i vandet. 9 % af respondenterne, der fiskede, mens hændelsen fandt sted, har svaret, at de faldt ufrivilligt i vandet, mens det samme gælder for 7 % af de respondenter, der dyrkede fritidssejlad.²⁵

Det fartøj, som respondenter, der havnede ufrivilligt i vandet, oftest var på, er sejlbåd (40 %). Herefter kommer kajak eller kano (18 %), ikke-planende motorbåd (12 %) og jolle med motor (12 %).²⁶

Ingen af de overbordfaldende var berusede, ligesom kun meget få respondenter i denne undersøgelse generelt var berusede, da hændelsen fandt sted.

Ud af dem, der faldt ufrivilligt i vandet, har ¼ svaret, at rådet *Brug redningsvest eller svømmevest* kunne have forebygget hændelsen. 16 % svarede, at rådet *Forebyg og forbered mand-over-bord-fald- ifm. sejlad* kunne have forebygget hændelsen, og 16 % har svaret *Lær at sejle*.²⁷

Over halvdelen (54,5 %) gjorde opmærksom på, at de var i fare ved at råbe efter hjælp til personer i nærheden. De resterende 45,5 % har angivet svar i Andet-kategorien, som i høj grad består af kommentarer om, at andre så eller opdagede, at de var i fare.

Ud af alle, der svarede, at de fiskede, da hændelsen fandt sted, svarer 9 %, at de faldt over bord. Det samme gælder for 14 % af de respondenter, der roede og 7 % af de respondenter, for hvem der skete en hændelse under fritidssejlad.²⁸

Endelig viser undersøgelsen, at 3 ud af 4 af de respondenter, der faldt ufrivilligt i vandet, havde redningsvest eller svømmevest på, da hændelsen fandt sted (BILAG ligger i kryds med vest og tidspunkt). Dette er nogenlunde i overensstemmelse med det generelle billede af, hvor mange der havde vest på, da hændelsen fandt sted (Se afsnit 3.8. om brug af redningsvest).

²³ Se Bilag 2, Tabel B2.18.

²⁴ Se Bilag 2, Tabel B2.17.A.

²⁵ Se Bilag 2, Tabel B2.19.A. og B2.19.B.

²⁶ Se Bilag 2, Tabel B2.20.

²⁷ Se Bilag 2, Tabel B2.21.

²⁸ Se Bilag 2, Tabel B2.19.A. og B2.19.B.

3.5.3 ENKELTSTÅENDE ÅRSAGER ELLER ÉN ÅRSAG BLANDT FLERE

Respondenterne har kunnet angive flere forskellige årsager til, at de endte i den alvorlige situation på vandet. En mulighed, som flere har gjort brug af.

Nedenstående Tabel 2 viser, at de forskellige årsager ofte forekommer i kombination med andre og kun i mindre grad som enkeltstående årsag. Eksempelvis ses det, at kun en tredjedel af dem, der har angivet, at de havnede ufrivilligt i vandet, at sejl eller rig gik i stykker eller at vejret har forårsaget situationen, også angiver, at det var den eneste årsag. Det gør sig derimod gældende for henholdsvis 48 % af dem, der har angivet motorstop som årsagen og 53 % af dem, der forsøgte at redde en anden.

TABEL 2 HVAD FORÅRSAGED, AT DU HAVNEDE I SITUATIONEN, SOM UDVIKLEDE SIG ALVORLIGT? (ENESTE ÅRSAG ELLER ÉN BLANDT FLERE)

	Eneste årsag		Én blandt flere		Total
	ANTAL	PCT.	ANTAL	PCT.	ANTAL
Jeg havnede ufrivilligt i vandet	20	33 %	40	67 %	60
Jeg fik en bom i hovedet	6	43 %	8	57 %	14
Jeg kæntrede med mit fartøj	8	21 %	31	79 %	39
Mit fartøj fik motorstop	44	48 %	48	52 %	92
Jeg stødte på grund	14	36 %	25	64 %	39
Fartøjet sprang læk og tog vand ind	13	43 %	17	57 %	30
Sejl eller rig på min båd gik i stykker	14	33 %	29	67 %	43
Vejret / bølger/ stærk vind	52	31 %	115	69 %	167
Jeg blev akut syg (f.eks. Mistede bevidstheden, lammelse etc.)	0	0 %	4	100 %	4
Jeg forsøgte at redde en anden, som var i nød	19	53 %	17	47 %	36
Jeg blev overrasket af store bølger	8	14 %	48	86 %	56
Jeg mistede orienteringen	3	18 %	14	82 %	17
Udmattelse, herunder afkøling	1	6 %	15	94 %	16
Jeg havde svært ved at komme op i båden igen efter badning	1	11 %	8	89 %	9
Total					622

"Det var et begynderkursus i windsurfing. Alt for farligt et område med vind, bølger, strøm... Jeg drev længere og længere ud, mens instruktøren råbte og skreg. Endte i en spritbådssejllrende, men blev reddet af en motorbåd. Var fuldstændig udmattet og chokeret."

"Der kom tovværk i skruen i hårdt vejr. Jeg var alene på båden og måtte søge lavere vand for at kaste anker. Grundet bølger og vind var der ikke mange sejlere på vandet, så der blev rekvireret større bugserbåd fra nærliggende havn. Bølger og vind gjorde det dramatisk i ukontrollabelt, og da man var alene på båden, var fokus på ikke at falde i vandet."

"Lå og fiskede i Øresund. Skal op på fordækket og hente en spand uden redningsvest - det var jo fint vejr. Så kommer der en dønning, som vi ikke så, og vupti så røg jeg over bord. Så fra den tid af havde jeg altid redningsvest på nå jeg gik rundt på båden."

3.6 REAKTION I SITUATIONEN OG REDNING

I det følgende ses der nærmere på, hvordan respondenterne forholdt sig i situationen og klarede sig i sikkerhed.

Undersøgelsen viser, at langt størstedelen (92 %) formåede at forholde sig i ro under hændelsen, mens 8 % svarer, at de gik i panik under hændelsen²⁹.

Som vist i Tabel 3 nedenfor, er der en større del af de respondenter der havde mindre erfaring med at være på vandet forud for hændelsen, der har svaret, at de gik i panik. Selvom langt størstedelen svarer, at de forholdt sig i ro under hændelsen, er der altså noget der tyder på, at jo mere erfaring, man har, jo bedre er man i stand til at bevare roen under en alvorlig situation.

Desuden viser undersøgelsen, at det er de respondenter, der har taget en prøve eller et duelighedsbevis, som oftest har forholdt sig roligt under hændelsen. Her har 98 % svaret, at de forholdt sig roligt.³⁰

Selvom undersøgelsen viser, at respondenterne i høj grad har forholdt sig roligt under hændelsen, viser den altså også, at erfaringsniveau har indflydelse på, om du er i stand til at forholde dig roligt under en alvorlig hændelse.

Ser man nærmere på, hvordan respondenterne klarede sig ud ad situationen, er det langt størstedelen (81,5 %), der svarer, at de enten selv eller andre ombord klarede at få situationen under kontrol. 5 % svømmede i sikkerhed, mens 9,5 % blev hjulpet af nogen, der tilfældigt kom forbi. 7,5 % blev hjulpet af andre, som blev alarmeret/tilkaldt, og 6 % blev reddet af en redningstjeneste, redningsbåd, helikopter e.l.³¹

Lidt over en tredjedel (36 %) af de respondenter, der blev reddet af andre, gjorde opmærksom på, at de havde brug for hjælp ved at råbe til personer i nærheden. 21 % slog alarm via enten nødhjælps-app, mobil eller lign., mens 19 % brugte deres VHF.³² I "Andet"-kategorien svarer flere desuden, at andre så, at de var i problemer og kom for at hjælpe dem, mens nogen skriver, at de sendte en nødraket op³³.

Her spiller respondentens erfaringsniveau ligeledes en rolle. Undersøgelsen viser nemlig, at det hyppigere var andre på båden, der fik situationen under kontrol for de respondenter, der havde 0-1 års erfaring eller derunder forud for hændelsen.

41 % af respondenterne med 0-1 års erfaring forud for hændelsen har således svaret, at det var andre på båden, der fik situationen under kontrol, mens det samme gør sig gældende for 21 % af de respondenter, der havde 1-4 års erfaring forud for hændelsen, 20 % der havde 5-10 års erfaring og 19 % for dem, der havde mere end 10 års erfaring³⁴.

TABEL 3 HVORDAN VAR DIN REAKTION I SITUATIONEN? KRYDSET MED ERFARING.

	0-1 års erfaring		1-4 års erfaring		5-10 års erfaring		Mere end 10 års erfaring	
	ANTAL	PCT.	ANTAL	PCT.	ANTAL	PCT.	ANTAL	PCT.
Jeg forholdt mig roligt	40	80 %	85	92 %	79	90 %	159	97 %
Jeg gik i panik	10	20 %	7	8 %	9	10 %	5	3 %
Total	50	100 %	92	100 %	88	100 %	164	100 %

²⁹ Se Bilag 2, Tabel B2.22.

³⁰ Se Bilag 2, Tabel B2.23.

³¹ Se Bilag 2, Tabel B2.24.

³² Se Bilag 2, Tabel B2.25.

³³ Se Bilag 2, Tabel B2.25. for den fulde liste af kommentarer i "Andet"-kategorien

³⁴ Se Bilag 2, Tabel B2.26.

Ser man nærmere på de sidstnævnte grupper af respondenter, der har havde mere end 1 års erfaring, er der dog ikke stor forskel på de respondenter, der havde 1-4 års erfaring, 5-10 års erfaring og mere end 10 års erfaring ift., hvordan de klarede sig ud af situationen.

Dette kan skyldes, at de respondenter, der har meget erfaring, muligvis også begiver sig ud på vandet oftere og under nogle farligere omstændigheder og derfor er mere i risiko for at opleve mere alvorlige hændelser.

Det kan dog også være et udtryk for, at der er hændelser, man ikke selv kan klare sig ud af, på trods af, at man har meget erfaring, og at man derfor altid bør tage sine forholdsregler, uanset erfaringsniveau.

3.7 EFTERVIRKNINGER

Respondenterne har besvaret flere spørgsmål om, hvordan hændelsen har påvirket dem efterfølgende, herunder om de har modtaget hjælp og støtte efterfølgende, og hvorvidt og hvordan hændelsen har ændret deres forhold til aktiviteten på vandet eller deres praksis i forbindelse med den.

Undersøgelsen viser, at over halvdelen (57 %) har svaret, at de ikke har modtaget støtte og hjælp efter hændelsen, fordi de ikke mener, de havde brug for det. 35 % angiver, at de talte hændelsen igennem med venner/familie efterfølgende, og kun meget få har talt med en professionel om hændelsen (1 %). 2 % angiver, at de manglede støtte og hjælp efter hændelsen.³⁵

Respondenterne har desuden haft mulighed for at skrive et uddybende svar under "Andet". Her svarer flere, at de talte det igennem med besætningen/de andre, der var ombord, efterfølgende³⁶.

Respondenterne er ligeledes blevet spurgt, om hvorvidt den alvorlige hændelse har ændret

deres forhold til aktiviteten på vandet. Det er for langt de fleste (74 %) ikke tilfældet. Der er dog nogle respondenter, der har svaret, at de *undgår bestemte steder, der minder dem episoden* (4 %), *undgår aktiviteten så vidt muligt/fuldstændig* (2 %) eller *sejler/ror/surfer sjældnere* (2 %).³⁷

Det må ses som positivt, at det er et fåtal af respondenterne, som ikke har fået ændret deres forhold til aktiviteten efter hændelsen på en negativ måde. Selvom mange respondenter ikke har fået ændret deres forhold til aktiviteten i en negativ retning, er der en stor del (80 %), der har ændret deres adfærd og praksisser, når de færdes på og omkring vandet³⁸.

Her har over en tredjedel (35 %) svaret, at de er blevet mere opmærksomme på at tjekke og vedligeholde udstyr. Over en tredjedel (35 %) har svaret, at de er blevet *mere opmærksomme på at tjekke vejrforhold, mens 21 % oftere bruger redningsvest, når de er på vandet*.³⁹

Det må anses som værende positivt, at mange af respondenterne har ændret adfærd og er blevet opmærksomme på måder, hvorpå de kan forhindre, at de vil komme ud for alvorlige hændelser igen. Dog er der 20 %, som svarer, at de ikke har ændret adfærd efter hændelsen. Dette kan i nogle tilfælde skyldes, at de ikke oplevede, at de kunne have gjort noget anderledes, som kunne have forhindret hændelsen.

Til dette spørgsmål har det også været muligt at besvare spørgsmålet med en kommentar i kategorien "Andet". Her giver flere udtryk for, at de efter hændelsen forbereder sig bedre, inden de skal ud på vandet ved fx at tjekke vejrforholdene og sørge for, at diverse sikkerhedsforanstaltninger virker, som de skal. Følgende er et udpluk af besvarelser i "Andet"-kategorien⁴⁰:

- "Bruger ALTID VEST"

³⁵ Se Bilag 2, Tabel B2.27

³⁶ Se Bilag 2, Tabel B2.27 for den fulde liste af kommentarer i "Andet"-kategorien

³⁷ Se Bilag 2, Tabel B2.28.

³⁸ Se Bilag 2, Tabel B2.29.

³⁹ Ibid.

⁴⁰ Se Bilag 2, Tabel B2.29. for den fulde liste af kommentarer i "Andet"-kategorien

- "Endnu mere opmærksom på andre sejlere"
- "Har en ekstra pagej med"
- "Har lært at tænke mig bedre om"
- "Der er købt nødraketter, downloadet SejlSikkert-app"
- "Jeg er blevet RIGTIG god til både at læse flere samtidige vejrudsigter og sammenligne med virkeligheden"
- "Jeg øver mand-over-bord oftere"
- "Undgår høj vindstyrke"

69 % af respondenterne har desuden svaret, at de efter episoden har fået lyst til at lære nye kompetencer, som kan hjælpe dem i potentielt farlige situationer. 21 % har svaret *nej*, mens 10 % har svaret *ved ikke*⁴¹.

Her påvirker respondentens erfaringsniveau deres lyst til at lære nye kompetencer. Der er således 90 % af de respondenter, der havde 0-1 års erfaring, som havde lyst til at lære nye kompetencer efter hændelsen.⁴²

3.8 REDNINGSVEST

Som vist i afsnittet ovenfor, har en stor del af respondenterne ændret deres adfærd og praksisser i forbindelse med deres aktivitet på vandet. Her er det interessant at se specifikt på, respondenternes brug af redningsvest under hændelsen og efter hændelsen.

Respondenterne er blevet spurgt, om de havde redningsvest på, da hændelsen fandt sted. Til dette har 77 % svaret *ja*, 20,5 % har svaret *nej*, og 2,5 % husker det ikke⁴³.

Det er interessant at sammenligne disse fund med de observationsstudier af brugen af redningsvest, der er blevet foretaget fra 2015-2020. Her er det blevet observeret, at mellem 42 % og 54 % bar redningsvest på observationsdagene⁴⁴. At antallet af personer, der bar vest, svinger, skyldes bl.a. forskelligt vejr på observationsdagene. Dog er de observerede antal personer, der bærer vest, markant lavere end de 77 % der svarer, at de havde redningsvest på ved hændelsestidspunktet i nærværende undersøgelse.

Ser man nærmere på, hvem der har svaret, at de havde vest på under hændelsen, er det især i særligt personer, der sejlede i kajak (100 %), sejlbad (87 %) og kano (86 %), der havde vest på under hændelsen. De fartøjer, som færrest har svaret, at de bar vest under hændelsen på, er robåd (50 %), ikke-planende motorbåd (57 %) og jolle med motor (67 %).⁴⁵

I overensstemmelse med dette er det særligt i forbindelse med aktiviteterne roning (90 %) og fritidssejlad (84 %), at flest bar vest, mens færrest bar vest i forbindelse med badning/svømning fra båd (62,5 %) og fiskeri (65 %).⁴⁶

Selvom flere generelt har svaret, at de havde vest på under hændelsen, end det er observeret i observationsstudiet, stemmer billedet nogenlunde overens når det kommer til, hvilke grupper, der i højere og lavere grad bærer vest. Således viser de seneste års observations-studier også overordnet set, at roere oftere bærer vest, mens fiskere generelt sjældnere bærer vest.

Ligesom i observationsstudierne, indikerer denne undersøgelse, at vejret kan have indflydelse på, hvorvidt man vælger at tage vest på. Som nævnt er det generelt en høj andel af respondenter, der svarer, at de havde vest på forud for hændelsen, mens andelen er lidt lavere blandt de respondenter, der har svaret, at det ikke var vejret, der forårsagede hændelsen. Her svarer 73,5 %, at de havde vest på, mens det samme gør sig gældende for mellem 79,5 og 88 % af de

⁴¹ Se Bilag 2, Tabel B2.30.

⁴² Se Bilag 2, Tabel B2.31.

⁴³ Se Bilag 2, Tabel B2.32.

⁴⁴ Se undersøgelserne her: <https://www.tryghed.dk/viden/publikationer/sikkerhed/redningsvest-undersogelse>

⁴⁵ Se Bilag 2, Tabel B2.33.

⁴⁶ Se Bilag 2, Tabel B2.34.

respondenter, der har angivet vejret som en årsag. Den vejrtype, hvor den største del har angivet, at de bar vest (88 %), er *Høj vindstyrke*.⁴⁷

Respondenterne er desuden blevet spurgt, om de bruger redningsvest eller svømmevest i dag. Dette har 97 % svaret, at de enten *altid* eller *for det meste* gør⁴⁸. Som vist i Tabel 4 nedenfor, er der en stor del (93 %) af de personer, der *ikke* bar vest under hændelsen, som enten *altid* eller *for det meste* bruger redningsvest eller svømmevest, når de sejler, ror eller surfer i dag.

Dette er et mindre antal end de personer, der havde redningsvest på, da hændelsen skete, men det kan dog tyde på, at en del af disse personer har lært af den alvorlige hændelse og derfor oftere bruger redningsvest efter hændelsen. Der er dog sandsynligvis også nogle af respondenterne for hvem det var usædvanligt eller tilfældigt, at de ikke havde redningsvest på, da hændelsen fandt sted.

Tabel 4 viser desuden, at en stor del af de personer, der ikke havde redningsvest på under hændelsen, også bruger redningsvest i dag. Således svarer 99 % af disse personer, at de enten *altid* eller *for det meste* bruger redningsvest i dag. Kun meget få (1 %) svarer, at de *sjældent* bruger redningsvest, mens inden svarer *aldrig*.

I 2015, 2017 og 2019 er der desuden foretaget spørgeskemaundersøgelser blandt sejlere, roere og fiskere. Her er respondenterne blevet spurgt, hvorvidt de bruger redningsvest eller svømmevest, når de er på havet. Her svarede 86 % i 2019, at de *altid* eller *næsten altid* bærer redningsvest⁴⁹. Dette er et mindre antal end de 97 %, der i nærværende undersøgelse har svaret, at de bruger vest. Dette kan tyde på, at personer, der har oplevet en alvorlig hændelse med et fartøj på vandet i højere grad end andre bruger redningsvest, når de er på vandet, eller at de, grundet situationens alvorlighed, har iklædt sig redningsvest.

3.9 FOREBYGGELSE

I slutningen af spørgeskemaet, er respondenterne blevet stillet spørgsmål, der kan være til at afdække, hvad der kunne have forebygget, at de endte i en alvorlig situation på vandet.

Her er respondenterne blevet bedt om at vurdere, hvad der var den afgørende faktor for, at hændelsen ikke endte fatalt. Følgende er kategorier, som mange respondenter har skrevet under spørgsmålet (sammenfattet af undersøger)⁵⁰:

TABEL 4 BRUGER DU REDNINGSVEST ELLER SVØMMEVEST, NÅR DU SEJLER/ROR/SURFER NU? KRYDSET MED REDNINGSVEST UNDER DEN ALVORLIGE HÆNDELSE.

	Havde vest på under hændelsen		Havde ikke vest på under hændelse	
	ANTAL	PCT.	ANTAL	PCT.
Ja, altid	232	78 %	40	49,5 %
Ja, for det meste	64	21 %	35	43 %
Sjældent	3	1 %	4	5 %
Nej, aldrig	0	0 %	2	2,5 %
Total	299	100 %	81	100 %

⁴⁷ Se Bilag 2, Tabel B2.35.

⁴⁸ Se Bilag 2, Tabel B2.36.

⁴⁹ Se Redningsvestundersøgelse og evaluering 2019 her: <https://www.tryghed.dk/viden/publikationer/sikkerhed/redningsvest-undersogelse>

⁵⁰ Se Bilag 2, Tabel B2.37. for den fulde liste af fritekst-besvarelser til spørgsmålet

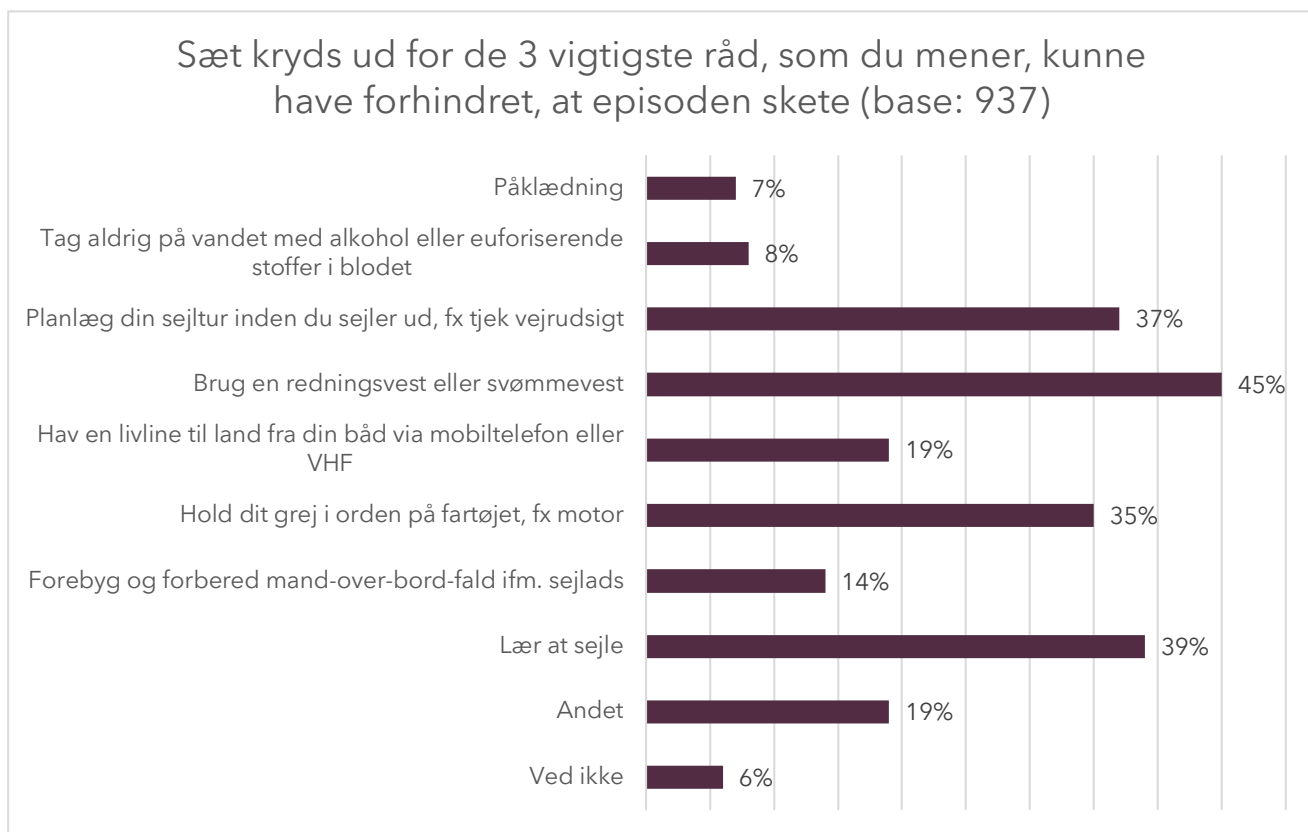
- At respondenterne eller andre på båden bevarede roen og kunne handle rationelt
- At respondenterne eller andre på båden havde meget erfaring med fartøjet/aktiviteten på vandet
- At respondenterne eller andre havde redningsvest/svømmevest på
- At der blev reageret hurtigt/hurtigt kom hjælp

- Held

Endelig er respondenterne blevet vist en række gode råd om sikkerhed i og omkring vand og blevet bedt om at sætte kryds ud for de 3 vigtigste råd, der kunne have forhindret, at episoden skete. Som vist i Figur 5 nedenfor, har flest respondenter angivet følgende råd, som kunne have forhindret, at episoden skete:

- Brug redningsvest eller svømmevest
- Lær at sejle
- Planlæg din sejltur, inden du sejler ud

Disse råd stemmer godt overens med årsagerne til, at hændelsen skete, som er beskrevet i afsnit 5.5.

Figur 3: Sæt kryds ud for de 3 vigtigste råd, som du mener, kunne have forhindret, at episoden skete?

Note: Respondenten har haft mulighed for at vælge mere end ét svar, og totalen summer derfor til mere end 100 %.

Note: Respondenterne har haft mulighed for at markere svar eller at notere et svar i "Andet"-kategorien. Alle svar i "Andet"-kategorien er gennemgået og indlemmet i de eksisterende svarkategorier, hvor det var meningsfuldt. Resterende svar i "Andet"-kategorien indbefatter bl.a. "vær opmærksom, når du sejler", "hav en nødmotor ombord", "husk nødstop ved håndled" og "nødblus og signalraketter".

